

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА
«*світлана*» 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА ЗАРУБІЖНА ПОЛІТОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський) рівень</u>
Галузь знань:	<u>05 - Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність:	<u>052 - Політологія</u>
Освітньо-професійна програма:	<u>Політологія</u>

ОНУ
2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна зарубіжна політологія».
Одеса: ОНУ, 2025. 27 с.

Розробники: **М.І. Мілова**, доктор політичних наук, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Світлана КОЧ
(прізвище та ініціали)

Погоджено із гарантом ОПП Політологія

(підпис)

Ірина МИЛОСЕРДНА
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС
Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Голова НМК

(підпис)

Олег ХОРОШИЛОВ
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від « » 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від « » 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові Спеціальність 052 – «Політологія» Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов'язкова ОК20	
		Рік підготовки:	
		2-й	3-й
		Семестр	
		4-й	6-й
		Лекції	
		24 год.	8 год.
		Практичні	
		24 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		72 год.	106 год.
		у т.ч. ІНДЗ* - 30 годин	
		Форма підсумкового контролю: Іспит	

* Див: р.8. Самостійна робота.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає в ознайомленні здобувачів з основними політичними теоріями (концепціями) як формою дослідження політики на основі вивчення основних доробок сучасних зарубіжних політологів та соціальних філософів, еволюції їх поглядів, що дозволить здобувачам усвідомити різноманітність і альтернативність політичних концепцій та теорій та формувати власні уяви, знання про широту теоретичних підходів до аналізу політики у сучасному світі, який стрімко розвивається.

Завданням дисципліни є: вивчення науково-теоретичних досліджень відомих представників зарубіжної політичної науки щодо змісту, динаміки та перспектив сучасних світових соціально-політичних процесів, їх невизначеністю та проблем адаптації людства до них; ознайомлення з дискусіями, які існують сьогодні між представниками різних традицій, теорій та напрямів зарубіжної політичної науки; формування уявлень про відмінності в методології політичних підходів, які сприятиме розумінню, що до пояснення будь-якої проблеми існує багатоваріантність позицій та концепцій; сприяти вихованню громадянина України з самостійним критичним мисленням, активною громадянською позицією, навичками політичної культури, вмінням застосовувати теоретичні знання у професійній і громадській діяльності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральні компетентності (ІК)

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК02. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК01. Здатність використовувати категорійно–понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

Очікувані програмні результати навчання (РН):

РН02. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.

РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-поняттєвий та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності

РН14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

РН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

У результаті вивчення дисципліни «Сучасна зарубіжна політологія» здобувач повинен:

знати: предметну область застосування знань, отриманих з наукових досліджень сучасної зарубіжної політичної науки; процес інституціоналізації світової політичної науки, чинники, умови, причини її становлення та успішного розвитку в США, Західній Європі та інших регіонах; основні теорії (концепції) аналізу політичних процесів на основі вивчення сучасних досліджень відомих представників зарубіжної політичної науки та еволюції їх поглядів; різноманітність і альтернативність політичних концепцій та теорій щодо аналізу політичних процесів та явищ у різних його контекстах;

вміти: професійно використовувати термінологічний (категорійно-поняттєвий) апарат дисципліни; проводити порівняльний аналіз умов, чинників виникнення та розвитку політичної науки в США та Європі; порівнювати відмінності в методології політологічного аналізу, що формує розуміння багатоваріантності підходів до вивчення проблем; критично оцінювати наявні дискусійні думки та аргументовано їх пояснювати; застосовувати отримані знання для використання в практичній діяльності, як консультанта, радника, експерта.

володіти: політологічним мисленням для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування основних досліджень сучасної зарубіжної політичної науки, а також методологією аналізу української політичної практики в контексті сучасних теоретико-методологічних підходів;

Практична складова: пов'язана із досягненням здобувачами проблематики сучасної зарубіжної політології та має на меті практичну апробацію набутих теоретичних знань під час написання та представлення академічного тексту (есе, курсова робота, доповідь на конференції, підготовка відповідних презентацій, публікація в студентському виданні, індивідуальне завдання - аналітична записка, у період проходження практики) з урахуванням обов'язкового звернення здобувача до загальноукраїнського та регіонального контекстів проблеми, що розглядається.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Методологічні аспекти і теоретичні основи сучасної зарубіжної політології

Тема 1. Інституціоналізація зарубіжної політичної науки: порівняльний аналіз її розвитку в США та Європі.

Статус політичної науки та її організації в США: періодизація становлення. Основні наукові школи та концептуальні напрямлення досліджень. Основні методологічні підходи аналізу: системний підхід до вивчення політичних систем, структурно-функціональний, інституціоналізм та неоінституціоналізм, концепція макрополітики, біхевіоризм, компаративістика та ін.)

Політична наука в сучасній Європі: порівняльний аналіз основних концепцій та досягнень політичної науки Великої Британії, Франції, Німеччини, Італії та інших держав Європи. Основні методологічні підходи до дослідження політичних процесів.

Політична наука в країнах Центрально-Східної Європи, пострадянських державах та Східного зарубіжжя: проблеми становлення та сучасний стан.

Тема 2. Від класичних теорій до сьогодення: порівняльний аналіз методологічних підходів до вивчення історичних та політичних процесів

Місце марксистської теорії в сучасному інтелектуальному житті суспільства. Політична теорія марксизму. К.Маркс про державу та власність. Марксизм та неомарксизм ХХ ст. (Франкфуртська школа - Т.Адорно, М.Хоркхаймер, Г.Маркузе, Е.Фром, Ю.Хабермас); А.Грамши, Никос Пуланзас та ін.

М.Вебер: відношення до теорії Маркса. Взаємозв'язок економіки та ідеї (ідеології). Вплив релігійних ідей на економіку. «Протестантська етика і дух капіталізму». Зв'язок між індивідуалізмом, відповідальністю та ціннісним плюралізмом. Аналіз капіталізму як усвідомленої діяльності людей. Раціональність як характерна ознака західної цивілізації. Влада і бюрократія. Відношення до держави.

Цивілізаційний підхід А.Тойнбі та формаційний підхід К.Маркса: основні відмінності. Основні фази життя цивілізації. Закон «виклику» та «відповіді». Творча та пануюча меншість. Війна і цивілізація. Військовий чинник на різних етапах життя цивілізації. Роз'єднуюча та об'єднуюча тенденції в світовій історії. Перспективи нового політичного порядку в ХХ ст.-ХХІ ст. в контексті методології А.Тойнбі.

Становлення К.Ясперса як філософа і теоретика політики. Екзистенціальний підхід до проблем світової історії. Світ «осьового часу». Особа і новий світопорядок. Роль духовно-ціннісних складових у перспективі розвитку сучасного світу.

Тема 3. Основні теоретико-методологічні аспекти теорії демократії у творах зарубіжних дослідників: методологія аналізу практики сьогодення.

Поняття та виміри демократії: історико-політологічний аналіз. Американська політична традиція формально-правового підходу до визначення сутності демократії. Мінімалістські концепції демократії (Й.Шумпетер, Л.Даймонд, А.Пшеворські та ін.). Теорія поліархії Р.Даля. Європейська традиція визначення сутності та змісту демократії: соціально-економічні параметри.

Переходи до демократії: транзитологічні парадигми. (Д.Растоу, А.Степан, Х.Лінц, А.Пшеворські, С.Гантингтон, О'Доннелл, Шміттер та ін.). Посткомуністичний транзит в контексті «хвильової» парадигми (В.Банс, Макфоллд, Е.Мачкув, В.Меркель, А.Круассан, Р.Скідельські, А.Мельвіль, Г.Вайнштейн, Б.Капустін та ін.). Загрози та пастки посткомуністичного транзиту. М.Альварес, Х.Чейбуб, Ф.Лімонжі про фактор

бідності. В.Кимлічка, Р.Гейден, Дж.Снайдер про загрози етнополітичних конфліктів. В.Банс щодо ролі верховенства права та необхідності сильної держави.

Нові підходи до аналізу «якості» та проблем сучасної практики демократії. Б. Манен про сутність представницького правління. Н.Урбінаті "Спотворена демократія: думка, істина, народ», Дж.Данн, Т. Снайдер "Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка" Дж. Бреннан «Проти демократії». С. Ринген «Народ дияволів. Демократичні лідери та проблема покори» , К.Крауч «Постдемократія» та ін..

Змістовий модуль 2. Політична футурологія та глобалістика в зарубіжній політології кінця XX – поч.. XXI ст..

Тема 1. Зарубіжна політична наука про глобальні тенденції розвитку сучасного світу (А.Тоффлер, Дж.Нейсбіт, З.Бжезинський, Г. Кісінджер, М. Кларк, Р.Нейк, Г.Валерстайн, Ф.Фукуяма, С.Гантингтон та ін.)

Основні мегатенденції: кризовий фон глобальної економіки, загрози управління. Потенціал зростання конфліктів: поширення границь регіональної нестабільності, етноконфлікти. Технологічні зміни та їх вплив: чи відбудуться технологічні прориви задля економічної ефективності у розв'язанні проблем, пов'язаних з демографічними змінами, урбанізацією та змінами клімату. США та поява нових партнерів у відбудові нового сучасного світового порядку. Світ без держав: відносини держав з новими недержавними акторами політики та ініціаторами розв'язання глобальних проблем. Потенційні «чорні лебеді»: тяжкі пандемії, різкі зміни клімату, розвал Євросоюзу та падіння євро, Китай, Іран. Ядерна війна, позиція США і т.п.

Тема 2. А. Тоффлер та його трилогія про динаміку глобальних змін. Уроки Ю.Харарі .

«Шок майбутнього» А.Тоффлера. Основні чинники глобальних змін. Вимоги до людини в умовах «шоку майбутнього». «Третя хвиля». Соціально-економічний зміст «аграрної», «промислової» та «інформаційної» цивілізаційної хвилі. «Зрушення влади» в контексті «трьох хвиль». Влада, заснована на силі, багатстві, знаннях. Особливості зрушень початку XXI ст.. Ю. Харарі про прогнози світового розвитку у XXI ст. Основні виклики, які сьогодні стоять перед людством: зміст та наслідки. Проблема вибору. Які стратегії обирати задля виживання людства: стратегії протистояння або співпраці?! Вибір між авторитаризмом чи демократією. Нові технології та їх наслідки. Поява цифрових диктатур. Соціальна диференціація. Проблема адаптації людини і т.п. Дискусійність та еволюція підходів.

Тема 3. Доктрина «кінця історії» та постлюдське майбутнє у концепції Ф.Фукуями.

Тріумф лібералізму або світова ліберальна революція. Вершини та прірва тимосу. Панування й рабство. Універсальна та однорідна держава. Імперія презирства – імперії шанування. Національні інтереси. В царстві свободи. Вільні та нерівні. Повні права та неповноцінні обов'язки Безмежні війни духу.

Шляхи в майбутнє. Біотехнологія і поновлення історії. Права людини. Природа людини. Людська гідність. Політичний контроль над біотехнологією. Політика на початку майбутнього. Початок пост людської історії. Дискусії та еволюція поглядів.

Тема 4. Ф.Фукуяма про основні проблеми західного світу у постіндустріальну епоху: культурно-ціннісний та політологічний аспекти («Великий розрив», «Довіра», «Ідентичність..» та ін.)

«Продовження історії». Сутність «великого розриву». Нове бачення ролі цінностей в загальному історичному процесу. Гра за правилами. Родина, довіра, особлива роль жінки. Наслідки Великого Розриву. Людська природа, соціальний

капітал і соціальний порядок. Технологія, мережі і соціальний капітал. Велика Реконструкція. Перспективи долання «зламу епох».

Роль культури в розбудові (творенні) економічного суспільства. Соціальні чесноти. Ідея довіри як показник/вимірювач соціального капіталу. Суспільства з високим рівнем довіри. Країни з низьким рівнем довіри. Фактори, що забезпечують рівень довіри. Взаємозв'язок довіри як соціокультурної складової економіки та політики. Україна в контексті визначених проблем.

Тема 5. Проблеми геостратегічної адаптації Америки в XXI ст. в дослідженнях американських вчених (З. Бжезінський, Ф. Фукуяма, С. Гантингтон та ін.)

Суперечлива роль держави. Створення сильної держави як одна з найбільш важливих проблем світового співтовариства. Різні аспекти державності (функції, сила державних інститутів, інфраструктурні можливості, основи легітимності урядів та ін.). Причини слабкості держави. Міжнародні аспекти слабкої держави. Національний суверенітет та його порушення. Слабка держава – нестабільність та розмивання суверенітету. Демократична легітимність на міжнародному рівні – основна проблема у суперечках США, Європи та інших розвинених країн.

Американська гегемонія і глобальна безпека. Дилеми утраченої національної безпеки. Від гегемонії глобального типу до глобального лідерства. Євразійська шахівниця. Демократичний плацдарм. «Євразійські Балкани». Китай, Японія: різні оцінки щодо світової або регіональної держави. Геостратегічна адаптація Америки. Проблеми нового глобального порядку. Глобальне лідерство: хто лідер? Дилеми управління союзами. Американська гегемонія і загальне благо. Проблеми глобалізації та гегемоністської демократії.

Змістовий модуль 3. Критичний напрям в сучасній зарубіжній політології

Тема 1. Зарубіжні теоретики про перспективи сучасного капіталізму в епоху глобалізації (І.Валлерстайн, Р.Коллінз, М.Манн, Г.Дерлуг'ян, К.Калхун)

Аналіз суперечностей (протиріч) капіталізму та можливостей його еволюції. І.Валерстайн про структурну кризу капіталізму або чого він стає сьогодні занадто ненадійним та несприятливий для капіталістів. Р. Коллінз про основний механізм, що підриває основу капіталізму: заміщення висококваліфікованих та високооплачуваних робочих місць більш рентабельними новими інформаційними технологіями. К. Калхун і М.Манн про внутрішні ресурси капіталізму з можливими грандіозними кризами та альянсом національних держав щодо екологічної катастрофи та можливістю ядерних війн. Г. Дерлуг'ян про капіталізм та його суперників у XX – XXI ст.. Прогнози та шляхи історії.

Тема 2. Проблеми та перспективи західної цивілізації в дослідженнях зарубіжних вчених. Алармизм Патрика Б'юкенена.

Ідеї про внутрішні кризи європейської цивілізації. Причини. Європейці як зникаючий вид. Демографічна криза або «куди зникли ці діти?». Революційний катехізис. Вони зробили революцію. Нове велике переселення. Нова реконкіста. Війна проти минулого. Дехристинізація Америки. Перспективи.

Зникнення цивілізації. Глобальне вторгнення переселенців. Доля Америки. Обличчя Америки: 2050 рік. Самогубство «великої старої партії». Ідеологічний параліч та його причини. Невдоволення гринго. Що таке нація? Нація емігрантів. Останній шанс. Проблеми сучасної міграції.

Тема 3. С.Гантингтон про зміщення балансу та майбутнє цивілізацій

Нова ера світової політики. Історія і сьогодення цивілізацій. Універсальна цивілізація, модернізація і вестернізація. Занепад Заходу: могутність, культура і індиґінізація. Економіка, демографія і цивілізації, які кидають виклик.

Культурна перебудова структури глобальної політики. Стрижньові держави, концентричні кола і цивілізаційний порядок. Захід і решта (інші): міжцивілізаційні питання. Глобальна політика цивілізацій. Від війн перехідного періоду до війн відносно лінії розлому. Динаміка війн відносно лінії розлому.

Захід, цивілізації та Цивілізація. Проблеми відродження Заходу. Захід в сучасному світі. Мультикультуралізм як внутрішній виклик. Цивілізаційна війна і порядок.

Тема 4. Сучасна Європа в дослідженнях зарубіжної політичної науки.

М.Леонард «XXI століття – століття Європи». Місце та роль Європи. «Окремо ми вистоїмо, разом – впадемо». Зброя Європи – закон. Революційна сила пасивної агресії. Європейський спосіб ведення війн. Стокгольмський консенсус. Збереження національних демократій в Європі. Європа – 50. Брюссель і Пекінський консенсус. Кінець американського світового порядку. «Ефект доміно» в різних регіонах світу.

М.Геффернен про значення Європи: від географії ідей до сучасної геополітики. Європейські суперечності географічного та геополітичного контексту та критичний виклад європейської ідеї колишньої, нинішньої та майбутньої. Сучасні дискусії щодо об'єднаної Європи: основні сценарії.

Й.Голслах про перспективи Європи. Чи здатна вона розв'язати сучасні проблеми у багатьох галузях економіки, проблеми імміграції, єдності європейської спільноти та які є ресурси для того, щоб Європа залишилася попереду в азійському XXI сторіччі.

І.Крастев «Після Європи»: основні кризи сучасної Європи та перспективи розвитку очима болгарського політолога.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (денне відділення)				
	Назва	Усього годин	Лек. год.	Практ. Год.	Інд.-на робота	Сам. р-та
Змістовний модуль 1. Методологічні аспекти і теоретичні основи сучасної зарубіжної політології						
T.1	Інституціоналізація зарубіжної політичної науки: порівняльний аналіз її становлення та розвитку в США та Європі.	10	2	2	4	2
T.2	Від класичних теорій до сьогодення: порівняльний аналіз методологічних підходів до вивчення історичних та політичних процесів	10	2	2	2	4
T.3	Основні теоретико-методологічні аспекти теорії демократії у творах зарубіжних дослідників: методологія аналізу практики сьогодення.	10	2	2	2	4
	Разом за змістовним модулем 1	30	6	6	8	10
Змістовний модуль 2. Політична футурологія та глобалістика в зарубіжній політології кінця XX – поч.. XXI ст..						
T.4	Зарубіжна політична наука про глобальні тенденції розвитку сучасного світу	10	2	2	3	3
T.5	А. Тоффлер та його трилогія про динаміку глобальних змін.	9	2	2	2	3

T.6	Доктрина «кінця історії» та постлюдське майбутнє у концепції Ф.Фукуями	10	2	2	3	3
T.7	Ф.Фукуяма про основні проблеми західного світу у постіндустріальну епоху: культурно-ціннісний та політологічний аспекти	11	2	2	3	4
T.8	Проблеми геостратегічної адаптації Америки в ХХІ ст. в дослідженнях американських вчених	10	2	2	3	3
	Разом за змістовним модулем 2	50	10	10	14	16
Змістовний модуль 3. Критичний напрям в сучасній зарубіжній політології						
T.9	Зарубіжні теоретики про перспективи сучасного капіталізму в епоху глобалізації	10	2	2	2	4
T.10	Проблеми та перспективи західної цивілізації в дослідженнях зарубіжних вчених.	10	2	2	2	4
T.11	С.Гантингтон про зміщення балансу та майбутнє цивілізацій	9	2	2	2	3
T.12	Сучасна Європа в дослідженнях зарубіжної політичної науки.	9	2	2	2	3
	Разом за змістовним модулем 3	38	8	8	8	14
	Усього годин	120	24	24	30	42
					72	

4.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (Заочне відділення)

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (заочне відділення)				
	Назва	Усього годин	Лек. год.	Практ. Год.	Інд.-на робота	Сам. р-та
Змістовний модуль 1. Методологічні аспекти і теоретичні основи сучасної зарубіжної політології						
T.1	Інституціоналізація зарубіжної політичної науки: порівняльний аналіз її становлення та розвитку в США та Європі.	10	1		4	5
T.2	Від класичних теорій до сьогодення: порівняльний аналіз методологічних підходів до вивчення історичних та політичних процесів	10	1		2	7
T.3	Основні теоретико-методологічні аспекти теорії демократії у творах зарубіжних дослідників: методологія аналізу практики сьогодення.	10	1		2	7
	Разом за змістовним модулем 1	30	3		8	19
Змістовний модуль 2. Політична футурологія та глобалістика в зарубіжній політології кінця ХХ – поч. ХХІ ст..						
T.4	Зарубіжна політична наука про глобальні тенденції розвитку сучасного світу	10	1		3	6
T.5	А. Тоффлер та його трилогія про динаміку глобальних змін.	9	1		2	6
T.6	Доктрина «кінця історії» та постлюдське майбутнє у концепції Ф.Фукуями	10	1		3	6
T.7	Ф.Фукуяма про основні проблеми західного світу у постіндустріальну епоху: культурно-ціннісний та політологічний аспекти	11	1		3	7

T.8	Проблеми геостратегічної адаптації Америки в ХХІ ст. в дослідженнях американських вчених	10	1		3	6
	Разом за змістовним модулем 2	50	5		14	31
Змістовний модуль 3. Критичний напрям в сучасній зарубіжній політології						
T.9	Зарубіжні теоретики про перспективи сучасного капіталізму в епоху глобалізації	-	1		3	6
T.10	Проблеми та перспективи західної цивілізації в дослідженнях зарубіжних вчених.	10	1		3	6
T.11	С.Гантингтон про зміщення балансу та майбутнє цивілізацій	10	1		3	6
T.12	Сучасна Європа в дослідженнях зарубіжної політичної науки.	10	1		3	6
	Разом за змістовним модулем 3	40	4		12	24
	Усього годин	120	12		34	74
					108	

5. ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

	Теми та основні питання	годин
T.1	Політична наука в США та Європі: основні школи та концептуальні напрямки досліджень (порівняльний аналіз) США: основні наукові школи та концептуальні напрямлення досліджень. Основні методологічні підходи аналізу політичних процесів. Політична наука в сучасній Європі: порівняльний аналіз основних концепцій та її досягнень. Політична наука в країнах Центрально-Східної Європи, пострадянських державах: порівняльний аналіз. Східне зарубіжжя (Китай, Японія та ін.) : проблеми становлення та сучасний стан.	2
T.2	Від класичних теорій до сьогодення: порівняльний аналіз методологічних підходів. Місце марксистської теорії в сучасному інтелектуальному полі. Політична теорія марксизму. Марксизм та неомарксизм ХХ ст.. М.Вебер: взаємозв'язок економіки та ідеї (ідеології). Вплив релігійних ідей на економіку. «Протестантська етика і дух капіталізму». Цивілізаційний підхід А.Тойнбі. Перспективи нового політичного порядку в ХХ ст.-ХХІ ст. в контексті методології А.Тойнбі. К.Ясперс як філософ і теоретик політики. Екзистенціальний підхід до проблем світової історії. Роль духовно-ціннісних складових у перспективі розвитку сучасного світу.	4
T.3	Основні теоретико-методологічні аспекти теорії демократії: методологія аналізу практики сьогодення Поняття та виміри демократії: історико-політологічний аналіз. Американська політична традиція формально-правового підходу до визначення сутності демократії. Європейська традиція визначення сутності та змісту демократії: соціально-економічні параметри. Переходи до демократії: транзитологічні парадигми. Посткомуністичний тразит в контексті «хвильвої» парадигми (В.Банс, Макфоллд, Е.Мачкув, В.Меркель, А.Круассан, Р.Скідельські, А.Мельвіль та ін.). Нові підходи до аналізу «якості» та проблем сучасної практики демократії. Б. Манен про сутність представницького правління. Н.Урбінаті "Спотворена демократія: думка, істина, народ», Дж.Данн, Т. Снайдер "Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка" та ін.	4

T.4	Зарубіжна політична наука про глобальні тенденції розвитку сучасного світу (Дж.Нейсбіт, З.Бжезинський, Г. Кісінджер, М. Кларк, Р.Нейк, Г.Валерстайн) Основні мегатенденції: кризовий фон глобальної економіки, загрози управління. Потенціал зростання конфліктів: поширення границь регіональної нестабільності, етноконфлікти. Технологічні зміни та їх вплив на сучасні глобальні зміни. Потенційні «чорні лебеді»: тяжкі пандемії, різкі зміни клімату, можливий розвал Євросоюзу та падіння євро, Китай, Іран. Ядерна війна, позиція США, нові лідери і т.п.	2
T.5	А.Тоффлер та його трилогія про динаміку сучасного світу. Хараррі Ю. про перспективи сучасного світу: соціально-політичний аналіз Політична футурологія: поняття, зміст, основні представники. «Шок майбутнього» А.Тоффлера та сучасність. Основні чинники глобальних змін. Вимоги до людини в умовах «шоку майбутнього». Зрушення влади» в контексті «трьох хвиль». Влада, заснована на силі, багатстві, знаннях. Особливості зрушень початку ХХІ ст.. Ю. Хараррі про прогнози світового розвитку у ХХІ ст. Основні виклики, які сьогодні стоять перед людством: зміст та наслідки. Проблема вибору.	
T.6.	Доктрина «кінця історії» та постлюдське майбутнє у концепції Ф.Фукуями: сучасний погляд. Поняття «кінець історії». Триумф лібералізму або світова ліберальна революція. Шляхи в майбутнє. Біотехнологія і поновлення історії. Права людини. Природа людини. Людська гідність. Політичний контроль над біотехнологією. Політика на початку майбутнього. Початок постлюдської історії. Дискусії та еволюція поглядів.	2
T.7	Ф.Фукуяма про основні проблеми західного світу у постіндустріальну епоху: культурно-ціннісний та політологічний аспекти «Продовження історії». Сутність та наслідки «великого розриву». Нове бачення ролі цінностей в загальному історичному процесу. Гра за правилами. Перспективи долаття «зламу епох». Людська природа, соціальний капітал і соціальний порядок. Технологія, мережі і соціальний капітал. Роль культури в розбудові (творенні) економічного суспільства. Соціальні чесноти. Ідея довіри як показник/вимірювач соціального капіталу. Взаємозв'язок довіри як соціокультурної складової економіки та політики. Україна в контексті визначених проблем.	2
T.8	Політична наука США про світовий порядок та управління в ХХІ ст. Проблеми геостратегічної адаптації Америки в ХХ-ХХІ ст. Створення сильної держави як одна з найбільш важливих проблем світового співтовариства. Різні аспекти державності (функції, сила державних інститутів, інфраструктурні можливості, основи легітимності урядів та ін.). Сильна та слабка держава: причини слабкості держави. Демократична легітимність на міжнародному рівні - основна проблема у суперечках США, Європи та інших розвинених країн. Американська гегемонія і глобальна безпека. Дилеми втраченої національної безпеки. Від гегемонії глобального типу до глобального лідерства. Проблеми нового глобального порядку. Глобальне лідерство: хто лідер? Американська гегемонія і загальне благо. Проблеми глобалізації та гегемоністської демократії.	2

T.9	Зарубіжні теоретики про перспективи сучасного капіталізму в епоху глобалізації Суперечностей (протиріччя) капіталізму та можливості його еволюції. І.Валерстайн про структурну кризу капіталізму. Р. Коллінз про основний механізм, що підриває основу капіталізму: заміщення висококваліфікованих та високооплачуваних робочих місць більш рентабельними новими інформаційними технологіями. К. Калхун і М.Манн про внутрішні ресурси капіталізму з можливими грандіозними кризами та альянсом національних держав щодо екологічної катастрофи та можливістю ядерних війн. Г. Дерлугьян про капіталізм та його суперників у XX – XXI ст..	2
T.10	Зарубіжна політологія про проблеми та перспективи західної цивілізації Алармизм П. Б'юкенена та ін. Поняття <i>цивілізація</i> в сучасному дискурсі. Європейці як зникаючий вид. Демографічна криза або «куди зникли ці діти?». Дехристинізація Америки. Перспективи. Зникнення цивілізації. Глобальне вторгнення переселенців. Доля Америки. Обличчя Америки: 2050 рік. Що таке нація? Нація емігрантів. Останній шанс. Проблеми сучасної міграції та її особливості.	
T.11	С.Гантингтон про зміщення балансу та майбутнє цивілізацій Історія і сьогодення цивілізацій. Універсальна цивілізація, модернізація і вестернізація. Культурна перебудова структури глобальної політики. Стрижньові держави, концентричні кола і цивілізаційний порядок. Захід і решта (інші). Глобальна політика цивілізацій. Від війн перехідного періоду до війн відносно лінії розлому. Захід, цивілізації та Цивілізація. Проблеми відродження Заходу. Захід в сучасному світі. Мультикультуралізм як внутрішній виклик. Цивілізаційна війна і порядок. Зміст зіткнення цивілізацій у контексті сьогодення.?	2
T.12	Сучасна Європа в дослідженнях зарубіжної політології: основні напрямки М.Леонард «XXI століття – століття Європи». Місце та роль Європи. «Окремо ми вистоїмо, разом – впадемо». Збереження національних демократій в Європі. Європа – 50. М.Геффернен про значення Європи: від географії ідей до сучасної геополітики. Європейські суперечності географічного та геополітичного контексту та критичний виклад європейської ідеї колишньої, нинішньої та майбутньої. Й.Голслах про перспективи Європи. Чи здатна вона розв'язати сучасні проблеми у багатьох галузях економіки, проблеми імміграції, єдності європейської спільноти і т.п. І. Крастев про основні кризи сучасної Європи та перспективи розвитку в дослідженні «Після Європи». Сучасні дискусії щодо об'єднаної Європи: основні сценарії.	2
	Усього годин	24

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ(не передбачені)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ІНДЗ

До самостійної роботи відноситься: [1] – підготовка до лекційних, практичних занять; [2] – опрацювання лекційного матеріалу; [3] – самостійне опрацювання літератури та нормативно-правових актів, інших джерел; [4] – індивідуальне навчально-дослідне завдання: підготовка доповіді; аналітичної записки, реферату, презентації.

	Види завдань	Інд. р-та	Сам. р-та
Т.1	Опрацюйте лекційний матеріал[1;2;] та запропоновану літературу на предмет з'ясування основних чинників та історичних умов виникнення політологічної сфери знання у США та Європі. Визначить внесок Чикагської школи та її представників в становленні політичної науки. Визначить етапи та їх зміст у розвитку методології науки [3]. Зверніть увагу на відмінності умов, складності та особливості процесів становлення політології в Європі та країнах посткомуністичного простору. Теми ІНДЗ: підготувати презентації про інституціоналізацію політичної науки в окремих державах Європи, Близького та Східного зарубіжжя, зокрема Китаю, Індії та ін. (за вибором студента).	4	2
Т.2	Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу з метою підготовки до визначених питань.[1;2;]. Проаналізувавши рекомендовані джерела, підготуйтеся до обговорення питання на занятті: «Найбільш характерні проблеми світової цивілізації у працях сучасних зарубіжних політологів (порівняльний аналіз)».[3] Теми ІНДЗ: [4] Підготувати доповіді (реферати або презентацію): 1). Неомарксизм: критична теорія. Франкфуртська школа (Т.Адорно, М.Хоркхаймер, Г.Маркузе, Е.Фром, Ю.Хабермас та ін.). 2) Аналіз капіталізму за К. Марксом, М.Вебером та сучасною американською політологією (І.Валерстайн, М.Манн, Р.Коллінз, К.Калхун (брит.)): сутність та відмінність підходів; 3) Основні проблеми сучасного розвитку України в контексті концепції (закону) «виклика» та «відповіді» А.Тойнбі. 4) Есе: М.Вебер. «Протестантська етика і дух капіталізму»: сучасний контекст; 5) Трансформація «творчої меншості» у владі в пануючу як проблема ХХІ ст.. (А.Тойнбі та ін.).	2	4
Т.3	Підготуйтеся до практичного заняття з наведених джерел та визначить зміст поняття <i>демократії</i> , її сучасні виміри, з'ясувавши особливості американської та європейської традицій. Опрацьовуючи рекомендовану літературу, вивчить зміст транзитологічних парадигм переходу до демократії. З'ясуйте особливості посткомуністичного демократичного транзиту, опрацьовувавши тексти робіт рекомендованих зарубіжних вчених. [3] Теми ІНДЗ: підготуйте реферат, есе або презентацію на теми: 1) Б. Манен про сутність представницького правління в сучасну добу. 2) Н.Урбінаті "Спотворена демократія: думка, істина, народ": основні ідеї. 3) Т. Снайдер про "Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка". 4) Дж. Бреннан про різні проблеми некомпетентності виборців та альтернативну систему правління в роботі «Проти демократії» [4]	2	4
Т.4	Підготуйтеся до заняття [1], опрацьовуючи літературу, пропоновану та на лекційному занятті. [2;3]; Поясніть значення поняття та його зміст «політична футурологія». Які напрями досліджень? Подумайте над основним питанням : Основні виклики, які сьогодні стоять перед людством: зміст та наслідки, висловлених в низці досліджень зарубіжних авторів. Спробуйте порівняти або систематизувати їх думки та концептуальні підходи. Теми ІНДЗ: підготуйте реферат або доповідь для обговорення 1) Дж.Нейсбіт та його мегатренди кінця ХХ ст. 2) Кларк, Р.Нейк про третю світову. Якою вона буде. 3) З.Бжезинський про глобальне лідерство для США. 4) США і нові партнери у відбудові нового світового порядку. 5) Потенційні «чорні лебеді» сучасного глобального розвитку в дослідженнях зарубіжних вчених. [4]	3	3

Т.5.	Опрацюйте матеріали лекційного заняття та рекомендовану літературу, підготуйтеся до заняття за визначеними в плані питаннями [1;2;]. Поясніть значення поняття та зміст «політична футурологія». Підготуйтеся до обговорення основних позицій «Шоку майбутнього» А.Тоффлера та пояснити вимоги до людини в умовах «шоку». Про які зрушення влади» в контексті «трьох хвиль» йдеться в трилогії автора. Ю. Хараррі про прогнози світового розвитку у XXI ст. [3] . Теми ІНДЗ: [4] 1) Основні мегатренди сучасних глобальних змін. 2) А.Тоффлер про еволюцію «трикутника влади» в процесі зміни цивілізаційних «хвиль». 3) Ю. Хараррі про прогнози світового розвитку у XXI ст. та уроки для людства.	2	3
Т.6	Опрацюйте матеріали лекційного заняття та рекомендовану літературу, підготуйтеся до заняття. [1;2;]. Поясніть зміст поняття «кінець історії». Чи можна вважати це тріумфом лібералізму або світової ліберальної революції. Які причини еволюції поглядів Фукуями щодо кінця історії? Зверніть особливу увагу на питання: Біотехнологія і поновлення історії. Права людини. Природа людини. Людська гідність. Політичний контроль над біотехнологією і т.ін.. Теми ІНДЗ [4] 1) Проблеми людської гідності в умовах біотехнологічної революції в роботах Ф.Фукуями. 2) Есе: Основні позиції автора в роботі «Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості». 3). Френсіс Фукуяма про українську демократію і помилкові очікування.	3	3
Т.7	Підготуйтеся до обговорення питань, опанувавши лекційний та додатковий матеріал з пропонованих джерел: [1;2;] та рекомендовану літературу з питань: «Продовження історії». Сутність «великого розриву». Нове бачення ролі цінностей в загальному історичному процесу. Соціальні чесноти. Довіра. Суспільства з високим рівнем довіри. Країни з низьким рівнем довіри. Фактори, що забезпечують рівень довіри. Взаємозв'язок довіри як соціокультурної складової економіки та політики. [3] Теми ІНДЗ: 1) Роль культури в розбудові (творенні) економічного суспільства. 2) Ідея довіри як показник/вимірювач соціального капіталу. 3) Проблема злочинності, сем'ї та довіри в роботі Ф.Фукуями «Великий розрив». 4) Довіра, соціальний капітал і соціальний порядок: український контекст. [4]	3	4
Т.8	Опрацюйте матеріали лекційного заняття [2], рекомендовану роботу автора[3] та підготуйтеся до обговорення питань: Створення сильної держави як одна з найбільш важливих проблем світового співтовариства. Різні аспекти державності (функції, сила державних інститутів, інфраструктурні можливості, основи легітимності урядів та ін.). Сильна та слабка держава: причини слабкості держави. Теми ІНДЗ: 1) Глобальне лідерство: хто наступний лідер? 2) Проблеми глобалізації та гегемоністської демократії. 3) Ф.Фукуяма про різні аспекти державності в сучасному світі. 4) Міжнародні аспекти слабкої держави. Національний суверенітет та його порушення 5) Українська держава: проблеми слабкості держави та національного суверенітету (в контексті ідей Ф.Фукуями). 6) Проблеми геостратегічної адаптації США в XX-XXI ст. в сучасній американській політології.	3	3

Т.9	Опрацюйте запропоновані статті відомих дослідників[1;2;] щодо аналізу сучасного стану соціально-економічного розвитку та можливостей капіталізму та підготуйте доповіді для дискусії за наступними темами: Теми ІНДЗ: 1) І.Валерстайн про структурну кризу капіталізму в епоху сучасної світ-системи. 2) Р. Коллінз про заміщення висококваліфікованих та високооплачуваних робочих місць новими інформаційними технологіями як основний механізм підриву основ капіталізму. 3) К. Калхун і М.Манн про внутрішні ресурси капіталізму та його перспективи. 4) Г. Дерлугьян про капіталізм та його суперників у XX –XXI ст..	2	4
Т.10	Опрацюйте матеріали лекційного заняття [1]; опрацювавши рекомендовані джерела, проаналізуйте основні ідеї, висловлені в роботі П.Б'юкенена «Смерть Заходу», «На краю загибелі». [3]. Теми ІНДЗ: 1) Причини внутрішньої кризи європейської цивілізації в творах Б'юкенена. 2) Дехристиянізація США та держав Європи як причина загибелі Заходу. 3) есе: П.Б'юкенен про те, чому скорочення населення та посилення імміграції стали загрозою Заходу та його цивілізації. [4]	2	4
Т.11	[1;2;]. Опрацювавши роботи С. Гантингтона та матеріали лекційного заняття, спробуйте відповісти на питання: Що таке цивілізація. Історія і сьогодення цивілізацій. Універсальна цивілізація. З'ясуйте зміст теорій щодо модернізації та вестернізації незахідних суспільств, в чому принципова відмінність. Співвідношення культури та цивілізації. Культурна перебудова структури глобальної політики. Цивілізаційна війна і порядок. Зміст зіткнення цивілізацій у контексті сьогодення? [3]. Теми ІНДЗ: 1) Найбільш характерні проблеми світової цивілізації у працях сучасних зарубіжних політологів: порівняльний аналіз. 2) С. Хантингтон про «зіткнення цивілізацій» в контексте глобальних трансформацій: сучасний погляд. 3) Порівняльний аналіз концепцій Ф.Фукуями та С. Гантингтона щодо ролі культури в глобальних трансформаціях.	2	3
Т. 12	Опрацюйте матеріали лекційного заняття [2], рекомендовану роботу авторів[3] та підготуйтеся до обговорення питань щодо проблем розвитку сучасної Європи за планом проведення практичного заняття. Теми ІНДЗ: 1) Особливості європейського розширення (М.Леонард). 2) сучасні проблеми Європи та шляхи її подальшого розвитку (Й.Голслах, І.Крастев). 3).М.Геффернен про європейський ідеал: єдина в розділенні, розділена в єдності.4) Проблеми європеїзації Центральної та Східної Європи за Шіммельфеннінгом та Ф. Задельмасром.	2	3
Усього годин		30	42
		72	

Теми письмових робіт для періодичного контролю за змістовними модулями (ЗМ):

- ЗМ1. - Демократичні процеси в Україні в контексті основних методологічних підходів зарубіжних дослідників.
- ЗМ2. - Зарубіжна політична наука про мегатенденції сучасного розвитку глобального світу.
- ЗМ3. - Проблеми економічного та геополітичного розвитку сучасної Європи в роботах М.Леонарда, Й.Голслаха, І.Крастева: порівняльний аналіз.

В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання*	Компетентності та результати навчання, що формуються	Кількість годин
<u>Прометейс,</u> «Культура та політика: багатозначність (взаємозв'язків)» https://prometheus.org.ua/prometheus-free/culture-politics/ Курс передбачає розгляд питань зв'язків політики з культурою та мистецтвом - у цьому курсі лектори намагалися проблематизувати цю тему, нашоїхнути слухачів на роздуми про те, як політичні процеси можуть формувати порядок денний культурного життя і, водночас, чому політика та ідеології неможливі без мистецьких засобів свого втілення. Цей курс є унікальним, оскільки пропонує інноваційний погляд на проблеми, що стосуються кожного громадянина, який живе в нашому досить заполітизованому суспільстві, проте не усвідомлює взаємопроникненості культури та політики.	СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування; РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;	Відповідно до програми курсу

Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні. Для зарахування в якості періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти. Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання: словесний, наочний, практичний, які передбачають читання лекцій, опрацювання текстів основних робіт дослідників, роботу з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації.

- СЛОВЕСНІ ТА НАОЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ (лекційні заняття; опитування; консультування; доповіді та мультимедійні презентації);
- ПРАКТИЧНІ (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації, реферати;

- КОЛЕКТИВНЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ЗАВДАНЬ (колективне обговорення, виконання та презентація ІНДЗ, обговорення проблемних питань та результатів самостійної роботи).

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Засоби діагностики якості освіти включають в себе *поточний, періодичний та підсумковий контроль*.

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль: оцінювання письмових робіт за змістовими модулями.

Підсумковий контроль: іспит

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем, доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 5

Опитування на занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	1-2	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	3	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел.
	4-5	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем; доповідь та демонстрація презентації	0	Не зараховуються реферати (довіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	2	Доповідь та презентація самостійними, але не опрацьована актуальність, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	3	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, усно здобувач пояснює матеріал невпевнено, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	4-5	Доповідь та презентація виконані самостійно, опрацьована актуальність теми із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, самостійні висновки, тема загалом розкрита,

		інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, містить посилання на джерела, хоча здобувач іноді недостатньо вміло в усній формі може сформулювати деякі положення доповіді.
		Доповідь та презентація виконані самостійно, актуальність розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні ґрунтовні судження, підкріплені доказами, містить посилання на джерела.
Контрольна робота	0	Відповіді неправильні (у тестових роботах)
	0-5	Контрольна робота за кожним змістовним модулем.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поточний та періодичний контроль											Підсумковий Контроль	Сума балів	
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2					Змістовний модуль 3				Іспит 25	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т10	Т 11	Т 12		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Контр. робота (5 балів)			Контр. робота (5 балів)					Контр. робота (5 балів)					

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
<https://classroom.google.com/c/NTcwNzEwMTMxMTRa?cjc=zcn2kia>
2. Силабус. <https://classroom.google.com/c/NTcwNzEwMTMxMTRa?cjc=zcn2kia>

13. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Основні фактори становлення і інституціоналізації політичної науки у США.
2. Сучасна зарубіжна політична наука: основні школи
3. Політична наука в Західній Європі: сучасні тенденції розвитку.
4. Політична наука на теренах пострадянського простору: тенденції та проблеми розвитку.
5. Зарубіжна політична наука другої половини XX ст.: загальна характеристика основних тенденцій та напрямів.
6. Основні теоретико-методологічні напрями американської політичної науки.
7. Проблеми глобалізації і світової політики в сучасній американській політології.
8. Е.Тоффлер про еволюцію структур влади наприкінці XX ст..
9. Основні концепції демократії в американській політичній науці (Р.Даль, Л.Даймонд, А. Пшеворські, Х.Лінц, А.Степан та ін..).
10. Зарубіжна політологія про посткомуністичний перехід та його специфіку: основні напрями досліджень.
11. Перешкоди, пастки та загрози демократії (В. Банс, Х.Лінц, А.Степан, Р.Гейден, В.Кимлічка, Д.Снайдер)
12. Політична футурологія: загальна характеристика (Д. Нейсбіт, А.Тоффлер, Ф.Фукуяма, та ін..)
13. Ю. Харарі: основні ідеї щодо перспективи розвитку сучасного світу в «21 урок для ХХІ ст.»
14. Ф.Фукуяма та його концепція “кінця історії”: еволюція поглядів
15. Фукуяма про соціальний порядок та соціальний капітал: сучасне значення
16. З.Бжезинський про стратегічну альтернативу США: світове панування або глобальне лідерство.
17. П. Бьюкенен “Смерть (загибель) Заходу” про основні причини та фактори занепаду західної цивілізації.
18. П.Бьюкенен про “останній шанс” Америки і перспективах американського суспільства.
19. М.Леонард “ХХІ ст.. як століття Європи”: американський погляд на перспективи Європи.
20. С.Гантингтон про цивілізаційну і мультикультурну модель сучасного світу.
21. С. Гантингтон про майбутнє цивілізацій: сучасне значення.
22. Росія та Україна як предмет американської геополітики: еволюція поглядів.
23. А.Тойнбі про історичний процес у контексті динаміки цивілізацій.

24. Тоффлер про метаморфози влади.
25. Фукуяма про створення сильної держави як одна з найбільш важливих проблем світового співтовариства.
26. Ф.Фукуяма про нову роль культури. Довіра як вимір соціального капіталу і культури.
27. Проблеми майбутнього Європи в роботі І.Крастева «Після Європи»
28. Й.Голслах «Сила раю. Як Європа може бути попереду в азійському сторіччі»: основні позиції дослідження.
29. М.Леонард про ХХІ століття як «століття Європи»: основні позиції
30. Американська політологія про світовий порядок та управління в ХХІ ст.
31. Проблеми геостратегічної адаптації Америки в ХХ-ХХІ в дослідженнях З.Бжезинського.
32. Українська держава: проблеми слабкості держави та національного суверенітету (в контексті ідей Ф.Фукуями)
33. Нові підходи до аналізу «якості» та проблем сучасної практики демократії.
34. Б. Манен про принципи представницького правління як інституційних механізмів.
35. Надя Урбінаті про спотворену демократію: в чому зміст спотвореності.
36. Політичний порядок та проблема політичного занепаду державності у творах Ф.Фукуями.
37. Посткомуністична демократія: теорія та реальність.
38. Внесок А.Тойнбі в світову соціально-філософську і політологічну думку.
39. Найбільш характерні проблеми світової цивілізації у працях сучасних зарубіжних політологів (порівняльний аналіз)
40. Тоффлер про «зміщення влади» в умовах «інформаційної цивілізації».
41. Зарубіжна політологія про посткомуністичний транзит (О.Доннелл, Ф.Шмиттер, Т.Карл, В.Банс та ін.).
42. З.Бжезинський про ключеву роль Євразії в світовій геополітиці.
43. П.Б'юкенен про «останній шанс» Америки і перспективи американського суспільства.
44. С.Гантингтон про особливості «нової доби» світової політики.
45. Національні демократії в Європі: особливості розвитку. (М.Леонард).
46. Найбільш характерні проблеми світової цивілізації у працях сучасних зарубіжних політологів (порівняльний аналіз)

ІНДЗ ОК 18.2: КУРСОВА РОБОТА

Курсова робота є змістовним модулем в досягненні здобувачами проблематики сучасної зарубіжної політології та має на меті практичну апробацію набутих теоретичних знань під час написання академічного тексту.

Теми курсових робіт є індивідуальним навчальним дослідницьким завданням здобувачів. Обов'язковим є звернення здобувача до загальноукраїнського та регіонального контекстів проблеми, що розглядається.

Тематика курсових робіт щорічно оновлюється, затверджується рішенням кафедри політології та оприлюднюється на сторінці кафедри офіційного сайту ОНУ імені І.І. Мечникова.

Формою підсумкового контролю є диференційований залік за результатами публічного захисту ІНДЗ.

14. Рекомендована література

Основна

1. Аджемоглу Д. та Робінсон Дж. Чому нації занепадають. – Київ: Наш Формат, 2016. 435 с.
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / Пер. з англ. – Львів: Лілея-НВ, 2004. 236 с.
3. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / Пер. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 203 с.
4. Бреннан Джейсон Проти демократії. - К.: Дух і літера. 2022. 192 с.
5. Вебер М. Покликання до політики // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. О. Погорілий. - К.: Основи, 1998. С. 173-191.
6. Глобальні модерності / За редакції М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона; пер. с англ. - К.: Ніка-Центр, 2008. 400 с
7. Гантингтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах // Семюел Гантінгтон. - К.: Наш формат., 2020. 448 с.
8. Геффернен М. Значення Європи: географія та геополітика / Перекл. з англ. – Київ: Дух і літера, 2011. 463 с.
9. Голслах Й. Сила раю. Як Європа може бути попереду в азійському сторіччі /Пер. з англ.. – К.: Темпора, 2016. 354 с.
- 10.
11. Харарі Ю. 21 урок для 21 століття. – :К. ФОРС Україна 000, 2018. 460 с.
12. Шіммельфеннінг Ф., Задельмаєр У. Європеїзація Центральної та Східної Європи: Наук. вид/ Франк Шіммельфеннінг, Ульріх Задельмаєр. - К.: Юніверс, 2010. 287 с.
13. Ринген С. Народ дияволів. Демократичні лідери та проблема покори. - К.: Дух і літера, 2018
14. Снайдер Т. Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка. - К.: Наш формат, 2019.
15. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. - К.: Наш формат, 2020. 192 с.
16. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. – К. Наш формат, 2018. 556 с.
17. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. – К.: Наш формат, 2018.
18. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості». – К.: Наш формат, 2020 .

19. Gabriel F. Almond . Political Development: Essays in Heuristic Theory. Published January 1, 1970 by Little Brown and Co. 331p.

Додаткова

1. Перепелиця Н. О. Особливості політичної концепції Френсіса Фукуями / Перепелиця Н. О. // Збірник наукових праць “Тілея: науковий вісник” . Вип. 122 . 2016. С. 434-438.
2. Перепелиця Н. О. Френсіс Фукуяма про сучасні проблеми ліберальної демократії / Перепелиця Н. О.. Грані: науково-теоретичний альманах, 2018 вип. 8. С. 59 - 64.
3. Прогнозування розвитку цивілізацій представниками західної школи конфліктології URL: https://pidru4niki.com/85925/kulturologiya/prognozuvannya_rozvitku_tsivilizatsiy_predstavnikami_zahidnoyi_shkoli_konfliktologiyi
4. Сухорольський П. М., Сухорольська І. Ю. Основні етапи розвитку футурології та її завдання в умовах сучасного світу / П. М. Сухорольський, І. Ю. Сухорольська // Науково-теоретичний альманах “Грані”. 2018. Т. 21. № 3. С. 116-123.
5. Щур М. Френсіс Фукуяма про українську демократію і помилкові очікування. 2021 <https://www.radiosvoboda.org/a/fukuyama-ukrayina-reformy-democratiya/31085269.html>
6. Gabriel F. Almond . Political Development: Essays in Heuristic Theory. Published January 1, 1970 by Little Brown and Co. 331p.
7. Krastev I. (2017) After Europe. University of Pennsylvania Press. 146 p.
8. Manin B. The Principles of Representative Government. Cambridge: Cambridge University Press, 1997 . 323 p.
9. Nadia Urbinati. Representative Democracy: Principles and Genealogy. Chicago; London: University of Chicago Press, 2006. Перекл. 2017. 448 p.
10. Fukuyama, F. “The End of History?” in The National Interest, Summer 1989;
11. Fukuyama, F. (1992). The End of History and the Last Man. New York: Free Press
12. Fukuyama, F. (2002). Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution. New York: Farrar, Straus and Giroux. .
13. Fukuyama, F. (2014). Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy.
14. Toffler, Alvin. The Third Wave: The Classic Study of Tomorrow. - Random House Publishing Group, 1981. 537 p.
15. Toynbee Arnold J. Civilization on Trial - Meridian Books; Later Printing edition (January 1, 1958). 348 p.
16. Wells H. G. A Short History of the World /H. G. Wells Digireads.com 2010 –180 p.